

ΕΝΟΤΗΤΑ 1^Η - Το περιβάλλον γύρω μας

2. ΚΕΙΜΕΝΟ ΓΙΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ (σελ. 11)

2.1α. Κείμενο για επεξεργασία, σελ. 12 (Ενδεικτική απάντηση)

Η κλιματική αλλαγή, μεταξύ άλλων, θα φέρει φονικές καταιγίδες αλλά και διάρρηξη και καταστροφή των παγοκρηπίδων στους πόλους. Επιπλέον, η άνοδος της στάθμης της θάλασσας θα οδηγήσει τις παράκτιες πόλεις σε καταβύθιση πριν τα τέλη του αιώνα μας.

2.1β. Κείμενο για επεξεργασία, σελ. 12 (Ενδεικτική απάντηση)

Η τελευταία μελέτη -σε αντίθεση με τους ειδικούς που εκτιμούν ότι θα προκληθεί άνοδος της στάθμης της θάλασσας έπειτα από αιώνες- επισημαίνει ότι οι συνέπειες της κλιματικής αλλαγής θα εμφανιστούν εντός των επόμενων πενήντα ετών. Μάλιστα, θα είναι τόσο μεγάλες, ώστε θα χρειαστεί να γίνει εκκένωση των παράκτιων πόλεων.

2.2. Κείμενο για επεξεργασία, σελ. 12 (Ενδεικτική απάντηση)

Λ - Σ - Λ - Λ - Σ - Λ

2.3. Κείμενο για επεξεργασία, σελ. 12 (Ενδεικτική απάντηση)

- α. ομονόησαν / συναίνεσαν
- β. διακεκριμένοι/ σπουδαίοι/ περίφημοι
- γ. καταποντισμός / βούλιαγμα
- δ. σταθερά/ αναλλοίωτα
- ε. υπογραμμίζουν / τονίζουν

2.4. Κείμενο για επεξεργασία, σελ. 13 (Ενδεικτική απάντηση)

- Ανακύκλωση υλικών, όπως γυαλί, πλαστικό, χαρτί, αλουμίνιο κ.ά.
- Μείωση των μετακινήσεων με το αμάξι, χρήση μέσων μαζικής μεταφοράς ή ποδηλάτου
- Αξιοποίηση εναλλακτικών πηγών ενέργειας (ηλιακή-γεωθερμική-αιολική)
- Παιδεία - μαθήματα περιβαλλοντολογίας με σκοπό τη διαμόρφωση οικολογικής συνείδησης στους μαθητές
- Αυστηροί νόμοι για την παραδειγματική τιμωρία των ασυνείδητων πολιτών

3. ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ

Α. Τα μέρη του λόγου (σελ.13)

Α.1. Τα μέρη του λόγου (σελ.13)

Κλιτά			Άκλιτα
Τα	ειδική	περιβάλλοντος	με
παιδιά	αυτή	το	για να
ειδικές	βοήθεια	τυφλό	για
ανάγκες	μπορεί	παιδί	και
χρειάζονται	να περιλαμβάνει	διδάσκεται	ή
ειδική	παράδειγμα	τα	Έτσι
βοήθεια	ειδικά	άλλα	ό,τι
(να)	όργανα	παιδιά	και
παρακολουθήσουν	μέσα	διαβάζει	αλλά
το	ειδικές	γράφει	με
πρόγραμμα	μεθόδους	τη	
του	διδασκαλίας	μέθοδο	
συνηθισμένου	διευθετήσεις	Μπράιγ	
σχολείου	του		
Η			

A.2. Τα μέρη του λόγου (σελ.13)

Οι → οριστικό άρθρο	ενώ → σύνδεσμος (αντιθετικός)
καμπίνες → ουσιαστικό	τα → οριστικό άρθρο
των → οριστικό άρθρο	μπάνια → ουσιαστικό
επιβατών → ουσιαστικό	και → σύνδεσμος (συμπλεκτικός)
βρίσκονταν → ρήμα	το → οριστικό άρθρο
σε → πρόθεση	ντους → ουσιαστικό
έναν → αόριστο άρθρο	βρίσκονταν → ρήμα
διάδρομο → ουσιαστικό	κάτω → επίρρημα (τοπικό)
που → αντωνυμία (αναφορική)	στο → εμπρόθετο άρθρο
υπήρχε → ρήμα	κατάστρωμα → ουσιαστικό
μεταξύ → επίρρημα (τοπικό)	όπου → επίρρημα (αναφορικό)
του → οριστικό άρθρο	βρισκόταν → ρήμα
χώρου → ουσιαστικό	επίσης → επίρρημα (τροπικό)
περιπάτου → ουσιαστικό	η → οριστικό άρθρο
και → σύνδεσμος (συμπλεκτικός)	κουζίνα → ουσιαστικό
του → οριστικό άρθρο	καθώς → επίρρημα (αναφορικό)
σαλονιού → ουσιαστικό	και → σύνδεσμος
Κάθε → αντωνυμία (αόριστη)	τα → οριστικό άρθρο
καμπίνα → ουσιαστικό	μαγειρικά → επίθετο
είχε → ρήμα	σκεύη → ουσιαστικό
έναν → αόριστο άρθρο	του → οριστικό άρθρο
πτυσσόμενο → μετοχή	πληρώματος → ουσιαστικό
νιπτήρα → ουσιαστικό	

B. Τα άρθρα (σελ.14)

B.1. Τα άρθρα (σελ.14)

Οριστικά άρθρα	Αόριστα άρθρα
Το (τσίρκο) τον (Καναδά) τα (άλλα) τις (παραστάσεις) Οι (παραστάσεις) Το (τσίρκο) την (κλασική) το (τσίρκο)	ένα (σύγχρονο) ένα (εντυπωσιακό)

B.2. Τα άρθρα (σελ.14)

Μια φορά και **έναν** καιρό ζούσε **ένας** χωρικός με **τη** γυναίκα του, σ' **ένα** σπιτάκι μέσα σε **ένα** πυκνό δάσος. Είχαν και **μια** κόρη τόσο όμορφη που ακόμη και **ο** ήλιος και **το** φεγγάρι ζήλευαν. **Μια** μέρα πέρασε το βασιλόπουλο, είδε **την** όμορφη κόρη και αμέσως ζήτησε από **τους** γονείς της να την παντρευτεί. **Ο** πατέρας της, που δεν ήθελε να χάσει **την** κόρη του είπε:
 - Αν θέλεις **την** κόρη μου πρέπει να περάσεις από τρεις δοκιμασίες...

B.3. Τα άρθρα (σελ.14)

α. το	κ. Ο
β. Ένα	λ. έναν
γ. μια	μ. η
δ. το	ν. ένα
ε. ένα	ξ. ο
στ. Ένας	ο. Το
ζ. έναν	π. ένα
η. (σ)το	ρ. την
θ. μια	σ. ένα
ι. η	τ. ένα

B.4. Τα άρθρα (σελ.15)

α. το αγοράσεις → πρ.αντωνυμία, **το** περιοδικό → ορ.άρθρο, **το** καλύτερο → ορ.άρθρο
β. τη μαμά → ορ.άρθρο, **τη** φίλησε → πρ.αντωνυμία, **τα** δάκρυα → ορ.άρθρο
γ. το φέρω → πρ.αντωνυμία, **στον** σταθμό → ορ.άρθρο
δ. Τον χάιδευε → πρ.αντωνυμία, **τα** γερασμένα → ορ.άρθρο
ε. το τροχαίο → ορ.άρθρο, **τον** ξανάβλεπε → πρ.αντωνυμία, **τον** γιο → ορ.άρθρο
στ. τις καλές τέχνες → ορ.άρθρο, **τα** γράμματα → ορ.άρθρο, **οι** φίλοι → ορ.άρθρο, **τον** θεωρούσαν → πρ.αντωνυμία
ζ. του αρέσει → πρ.αντωνυμία

- η. Το** ταμείο → ορ.άρθρο, **της** ενορίας → ορ.άρθρο, **τα** δώρισε → πρ.αντωνυμία
θ. Τα αγαπούσε → πρ.αντωνυμία, **τα** ζώα → ορ.άρθρο, **τα** αδέσποτα → ορ.άρθρο, **της** γειτονιάς → ορ.άρθρο
ι. Της άρεσε → πρ.αντωνυμία, **την** κολακεύουν → πρ.αντωνυμία, **την** εμφάνισή της → ορ.άρθρο
κ. την πείνα → ορ.άρθρο, **τη** δίψα → ορ.άρθρο, **Του** έδωσα → πρ.αντωνυμία, **το** καταβρόχθισε → πρ.αντωνυμία

B.5. Τα άρθρα (σελ.15)

- α. μία** στιγμή → αριθμ.επίθετο, **ενός** λάθους → αορ.άρθρο
β. Μία άγνωστη → αορ.άρθρο
γ. Μια φορά → αορ.άρθρο, **έναν** καιρό → αορ.άρθρο, **μια** καλή → αορ.άρθρο
δ. μία ένδοξη → αορ.άρθρο
ε. μία φούστα → αριθμ.επίθετο
στ. ενός λεπτού → αριθμ. επίθετο

Γ. Τα ουσιαστικά (σελ.16)

Γ.1. Τα ουσιαστικά (σελ.16)

Κύρια: Τετάρτη, Αύγουστος, Πηνειός, Μαργαρίτα, Μεσολόγγι
Κοινά: ποτάμι, γέφυρα, γυναίκα, μαργαρίτα, ξίφος, σιωπή

Γ.2. Τα ουσιαστικά (σελ.16)

Συγκεκριμένα: πεταλούδα, ψωμί, κτήμα, θάλασσα, πάροδος, σώμα, βιβλίο
Αφηρημένα: ειρήνη, ελευθερία, αρετή, ευτυχία

Γ.3. Τα ουσιαστικά (σελ.16)

Ισοσύλλαβα: μαθητής, τραγουδιστής, πέτρα, δέντρο, κήπος, μωρό, λάθος, παράμετρος
Ανισοσύλλαβα: μανάβης, γαλατάς, λέξη, κόμμα, σφουγγαράς, μενεξές, κάθισμα, όνομα, σβήσιμο, ζήτημα, μεζές, ύφασμα

Γ.4. Τα ουσιαστικά (σελ.16)

οι άνθρωποι	της καρέκλας
των στρατιωτών	των βαψιμάτων
τις θάλασσες	τα παιδιά
τους κανόνες	την εποχή
οι κάθοδοι	η θεραπεία
τον πολεμιστή	των μεθόδων
της πράξης / πράξεως	της δίωξης / διώξεως

Γ.5. Τα ουσιαστικά (σελ.16)

Γενική ενικού	Γενική πληθυντικού	Αιτιατική πληθυντικού
---------------	--------------------	-----------------------

Νεοελληνική Γλώσσα-Στ' Δημοτικού – Πρότυπα Γυμνάσια

της τιμής	των τιμών	τις τιμές
της αλήθειας	των αληθειών	τις αλήθειες
της κυβέρνησης/ κυβερνήσεως	των κυβερνήσεων	τις κυβερνήσεις
της βάσης/ βάσεως	των βάσεων	τις βάσεις
της άποψης/ απόψεως	των απόψεων	τις απόψεις
της διαλέκτου	των διαλέκτων	τις διαλέκτους
της εξόδου	των εξόδων	τις εξόδους
της χερσονήσου	των χερσονήσων	τις χερσονήσους
της μοναξιάς	(των μοναξιών)	τις μοναξιές
της διαμέτρου	των διαμέτρων	τις διαμέτρους
της εντύπωσης/ εντυπώσεως	των εντυπώσεων	τις εντυπώσεις
της δουλείας	των δουλειών	τις δουλειές
της βιβλιογραφίας	των βιβλιογραφιών	τις βιβλιογραφίες

Γ.6. Τα ουσιαστικά (σελ.17)

α. οι αφροί των θαλασσών	στ. οι ψαράδες των νησιών
β. οι κανόνες των τάξεων	ζ. τα προϊόντα των καταστημάτων
γ. οι καθηγητές των πανεπιστημίων	η. τα καθήκοντα των μαθητών
δ. οι προσωπικότητες των ατόμων	θ. οι τιμές των κρεάτων
ε. οι ιδιοκτήτες των λαχανόκηπων	ι. οι μέθοδοι των προβλημάτων

Γ.7. Τα ουσιαστικά (σελ.17)

α. την ηθοποιό	θ. του γάλακτος
β. των οδών	ι. του τέρατος
γ. τα οξέα	κ. παραγράφους, πλαγιότιτλο
δ. επετείους	λ. τα στάχια, τα δρεπάνια
ε. Τα δόρατα	μ. του παντός
στ. των πρυτάνεων, της εξέτασης	ν. ήπατος
ζ. τις εξόδους	ξ. τις παραμέτρους
η. τα πελάγη	

Γ.8. Τα ουσιαστικά (σελ.18)

α. των υδάτων	στ. φωτός
β. Σωκράτους (ν.ε Σωκράτη)	ζ. εγκύκλιο
γ. της καθόδου	η. συμφέροντα
δ. του μέλιτος	θ. πατρός
ε. του σύμπαντος	ι. Συνόδους

Γ.9. Τα ουσιαστικά (σελ.18)

α. η απαγγελία του ποιήματος	η. η ρύπανση των πόλεων
β. η αιχμή του δόρατος	θ. η ψήφος του ετεροδημότη
γ. οι κορυφές των καπνοδόχων	ι. η απαγόρευση της εξόδου
δ. το θέρισμα των σταχυών	κ. τα άνθη των αμυγδαλιών
ε. η μελοποίηση του ποιήματος	λ. η άφιξη των πρέσβων
στ. η ανατροπή του καθεστώτος	μ. η θλάση του μυός
ζ. οι επιχειρήσεις των καφετζήδων	ν. η διοργάνωση των ημερίδων

Ξ. η έπαρση των σημαιών

Γ.10. Τα ουσιαστικά (σελ.19)

δάκρυα, αγκώνας, ασχήμια, αφέλεια, κηδεμόνας, διεύθυνση, σωτήρας, ελαιώνας, βράδυ, Καλυψώ, βράδια, αυτοκράτορας, καύσωνας, στάχυ, χαμομήλι, ξυπνητήρι, Απόλλωνας, αγώνας, νικητής, θύτης, δύσπνοια, χλαμύδα, Ψηλορείτης, μέλισσα, υπολογιστής, δανειστής, πατριώτης, δημότης, προδότης, βωμός, καημός, ξενιτεμός,πραμάτεια, δίχτυ, στάχυα, λατρεία, οξύ, δουλειά, νοικοκυριό, δάκρυ, μαντήλα, δίχτυών, σειρήνα, Αστυπάλαια, έμβρυο, μαρτύριο

Γ.11. Τα ουσιαστικά (σελ.19)

ο αντίλαλος του αντίλαλου τον αντίλαλο - αντίλαλε	ο βαρκάρης του βαρκάρη τον βαρκάρη - βαρκάρη	ο πρύτανης του πρύτανη τον πρύτανη - πρύτανη	ο πρέσβης του πρέσβη τον πρέσβη - πρέσβη
οι αντίλαλοι των αντίλαλων τους αντίλαλους - αντίλαλοι	οι βαρκάρηδες των βαρκάρηδων τους βαρκάρηδες - βαρκάρηδες	οι πρυτάνεις των πρυτάνεων τους πρυτάνεις - πρυτάνεις	οι πρέσβεις των πρέσβων τους πρέσβεις - πρέσβεις
ο βοριάς του βοριά τον βοριά - βοριά	ο μυς του μυός τον μυ - μυ	η πειθώ της πειθούς την πειθώ - πειθώ	η λεωφόρος της λεωφόρου την λεωφόρο - λεωφόρε
οι βοριάδες των βοριάδων τους βοριάδες - βοριάδες	οι μυς/μύες των μυών τους μυς/μύες - μυς/μύες	-	οι λεωφόροι των λεωφόρων τις λεωφόρους - λεωφόροι
η σύνταξη της σύνταξης / συντάξεως τη σύνταξη - σύνταξη	η παράγραφος της παραγράφου την παράγραφο - παράγραφε	η αυλαία της αυλαίας την αυλαία - αυλαία	το σύννεφο του σύννεφου το σύννεφο - σύννεφο
οι συντάξεις των συντάξεων τις συντάξεις - συντάξεις	οι παράγραφοι των παραγράφων τις παραγράφους - παράγραφοι	οι αυλαίες των αυλαίων τις αυλαίες - αυλαίες	τα σύννεφα των σύννεφων τα σύννεφα - σύννεφα

το καλοκαίρι του καλοκαιριού το καλοκαίρι - καλοκαίρι	το δίχτυ του δικτυού το δίχτυ - δίχτυ	το πυρ του πυρός το πυρ - πυρ	το ράψιμο του ραψίματος το ράψιμο - ράψιμο
τα καλοκαίρια των καλοκαιριών τα καλοκαίρια - καλοκαίρια	τα δίχτυα των δικτυών τα δίχτυα - δίχτυα	τα πυρά των πυρών τα πυρά - πυρά	τα ραψίματα των ραψιμάτων τα ραψίματα - ραψίματα

4. ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ (σελ.19)

4.1. Ασκήσεις λεξιλογίου, σελ.19 (Ενδεικτική απάντηση)

Συνώνυμα	Αντώνυμα
δυσφορώ	υπομένω
προμηθεύομαι	πουλώ
ανυπομονώ	αντέχω
αμελώ	ενδιαφέρομαι
ταλαντεύομαι	αδρανοποιούμαι
καταργώ	επικυρώνω
τονώνω	εξουθενώνω
επανεξετάζω	διατηρώ
ανακαλώ	επιβεβαιώνω
πρόκειται να	αναβάλλεται
υπομένω	δυσανασχετώ
εκφωνώ	σιωπώ
παραπλανώ	προσανατολίζω
διαφοροποιούμαι	ταυτίζομαι
απομακρύνω	προωθώ

4.2. Ασκήσεις λεξιλογίου, σελ.20 (Ενδεικτική απάντηση)

α. ακυρώθηκε	στ. Αναμένεται
β. ανέχομαι	ζ. απαγγείλει
γ. απέσυρε	η. αιωρούνται
δ. αδιαφορούν	θ. αγοράζει
ε. ανεχόμεν - αγανάκτησα	ι. αναζωογονεί

4.3. Ασκήσεις λεξιλογίου, σελ.20 (Ενδεικτική απάντηση)

Το περασμένο Σάββατο είχε προγραμματιστεί συναυλία στο Ηρώδειο. Ο κόσμος, που ήταν πολύς, είχε συνωστιστεί στις εισόδους του θεάτρου και **αδημονούσε** να μπει. Όμως κάποιοι δεν **ανέχτηκαν** την πολυκοσμία και αποχώρησαν **αδιαφορώντας** για τα εισιτήρια που είχαν προαγοράσει. Τελικά, η

Νεοελληνική Γλώσσα-Στ' Δημοτικού – Πρότυπα Γυμνάσια

δυνατή βροχή που **αναμενόταν** ώρες πριν, χάλασε τα σχέδια όλων, καθώς η συναυλία **ακυρώθηκε**.

5. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΛΟΓΟΥ

Σύνταξη άρθρου, σελ.22

(Ενδεικτική απάντηση)

Από μικροί στην ... προστασία του περιβάλλοντος!

Το περιβάλλον μας αφορά όλους και είναι πολύ σημαντικό τα παιδιά να μαθαίνουν από μικρή ηλικία να το προστατεύουν για πολλούς λόγους. Πρώτα απ' όλα το περιβάλλον έχει ζωτική σημασία για τον άνθρωπο, γιατί μέσα σε αυτό γεννιέται, ζει και εργάζεται. Είναι δηλαδή το «σπίτι» του. Επίσης, περιλαμβάνει όλα εκείνα τα στοιχεία που έχουν θεμελιώδη σημασία για την ζωή του: τον αέρα, τον ήλιο, το νερό και την τροφή. Τέλος, από αυτό ο άνθρωπος παίρνει τους απαραίτητους πόρους και τα υλικά για να δημιουργήσει τον πολιτισμό του. Επομένως η προστασία του κρίνεται απαραίτητη, για να μπορεί να συνεχίσει να προσφέρει σ' εμάς αλλά και στις επόμενες γενιές.

(107 λέξεις)